

**RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA TALABALARNI KIBERPEDAGOGIK
KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH****FAXRIDDIN RAXIMOV***Yangi Asr universiteti**Ta'limda axborot texnologiyalari 1-kurs magistranti*

ANNOTATSIIYA: *Ushbu maqolada raqamli ta'lim muhiti sharoitida talabalarning kiberpedagogik kompetensiyasini shakllantirish va rivojlantirish masalalari yoritilgan. Bugungi kunda pedagog kadrlar tayyorlovchi oliy ta'lim muassasalarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini chuqur o'zlashtirish, raqamli xavfsizlik madaniyati, axborot resurslarini tahlil qilish va ularni ta'limiy jarayonga integratsiya qilish kabi ko'nikmalar muhim ahamiyat kasb etmoqda. Maqolada talabalar uchun amaliy mashg'ulotlar, interaktiv platformalardan foydalanish, zamonaviy elektron vositalar yordamida dars loyihalash, virtual hamkorlik va reflektiv tahlil asosida o'qitish bo'yicha tajribalar tahlil qilinadi. Tadqiqotda kiberpedagogik kompetensiyaning asosiy komponentlari sifatida raqamli savodxonlik, raqamli didaktika, media-madaniyat, axborot xavfsizligi va pedagogik mas'uliyat ko'rib chiqiladi.*

Kalit so'zlar: *raqamli ta'lim muhiti, kiberpedagogika, raqamli savodxonlik, virtual hamkorlik, axborot xavfsizligi, interaktiv metodlar, reflektiv o'qitish, media madaniyat, pedagogik mas'uliyat*

KIRISH

XXI asrda ta'lim jarayonining raqamlashtirilishi global tendensiyaga aylangan. Ayniqsa, oliy ta'lim muassasalarida ta'limning raqamli shakllariga o'tish, masofaviy va onlayn o'qitishning joriy etilishi pedagogik yondashuvlarga yangicha qarashni talab qilmoqda. Bu jarayonda talabalarning raqamli savodxonligi yetarli bo'lishi yetmaydi, balki ularning kiberpedagogik kompetensiyasini shakllantirish va takomillashtirish dolzarb vazifaga aylanmoqda.

Kiberpedagogik kompetensiya bu – pedagogik jarayonda raqamli texnologiyalardan xavfsiz, samarali va maqsadli foydalanish, o‘quvchilar bilan virtual muloqotga kirishish, ta’limiy kontent yaratish, uni boshqarish, baholash va interaktiv dars muhitini tashkil etish qobiliyatidir. Ushbu kompetensiyani shakllantirish orqali talabalar nafaqat texnologiyalarni o‘zlashtiradi, balki ularni pedagogik faoliyatda maqsadga muvofiq ravishda qo‘llay oladi.

Mazkur maqolada raqamli ta’lim muhitining imkoniyatlari, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish orqali talabalarda kiberpedagogik ko‘nikmalarni rivojlantirish usullari, interaktiv mashg‘ulotlar va reflektiv faoliyat asosidagi yondashuvlar amaliy jihatdan tahlil qilinadi.

ASOSIY QISM

Raqamli ta’lim muhitida talabalarni mustaqil ishlashga o‘rgatish uchun ularni interaktiv onlayn platformalarga jalb etish muhim. Talabalarga Google Classroom, Moodle yoki Edmodo orqali topshiriqlarni yuborish, materiallar almashish va fikr bildirishni o‘rgatish orqali ular virtual hamkorlikda ishlashni amaliy tajriba sifatida egallaydilar.

Kiberpedagogik kompetensiyani rivojlantirishda talabalar dars mavzusiga oid o‘zlari ta’limiy videodars, interaktiv testlar yoki QR kodli topshiriqlar yaratadilar. Bu mashg‘ulotlar orqali ular nafaqat raqamli vositalardan foydalanishni o‘rganadilar, balki o‘z pedagogik mazmunini mustaqil tuzish va baholash malakalarini ham shakllantiradilar.

Mashg‘ulot jarayonida talabalar turli yoshdagi o‘quvchilar uchun dars loyihasi tuzadilar. Bu darslarda ular raqamli taqdimotlar, o‘z ovozlari bilan yozilgan tushuntirishlar, havola asosida berilgan resurslar, testlar va ijodiy topshiriqlarni uyg‘unlashtirib ishlatadilar. Shunday loyihaviy yondashuvlar orqali talabaning pedagogik dizayn va raqamli metodik yondashuvga tayyorligi shakllanadi.

Har bir darsdan keyin talabalar o‘z faoliyatini tahlil qiladi: “Qaysi vosita samarali bo‘ldi?”, “Talabalarning ishtiroki qanday edi?”, “Qanday muammo yuzaga keldi?” kabi reflektiv savollarga yozma javoblar beradilar. Bu esa ularning o‘z ustida ishlash madaniyatini shakllantiradi.

Bundan tashqari, onlayn xavfsizlik va axborot madaniyati bo'yicha kichik guruhlarda loyiha tayyorlash vazifasi beriladi. Ular "raqamli odob-axloq", "shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligi" yoki "sun'iy intellektning ta'limdagi roli" kabi mavzularni multimedia ko'rinishida tayyorlab, boshqa guruhlariga taqdim etadilar.

Talabalarga o'zlari yaratgan raqamli kontentni real maktab darslarida sinovdan o'tkazish imkoniyati yaratiladi. Bu orqali ular amalda o'z bilim va ko'nikmalarini sinab ko'radilar va tahlil qiladilar. Bu tajriba ularni haqiqiy ta'lim muhitida ishlashga tayyorlaydi.

(Kiberpedagogik kompetensiyani rivojlantirishga yo'naltirilgan)

Yo'nalish (ko'nikma)	Amaliy faoliyat shakli
Raqamli ta'lim	Har bir talaba o'z faniga oid mini-dars uchun interaktiv kontentini loyihalash
Virtual sinf boshqaruvi	Talabalar Google Classroom yoki Moodle'da virtual guruh yaratib, dars tashkil qiladi va baholash tizimini o'rnatadi.
Axborot xavfsizligi va madaniyati	"Raqamli etik va xavfsizlik qoidalari" mavzusida ta'limiy poster, videorolik yoki infografika tayyorlash.
Media savodxonlik	YouTube, veb-sayt, blog, ijtimoiy tarmoqlardagi ta'limiy kontentni tanqidiy tahlil qilish va refleksiya yozish.
Raqamli baholash vositalari	Google Forms yoki Kahoot yordamida mavzuga oid test tuzish va guruhda baholash jarayonini sinovdan o'tkazish.
Onlayn hamkorlikni yo'lga qo'yish	Guruhli loyiha: Jamoadagi har bir a'zo darsning bir qismini tayyorlaydi va yakunda onlayn birlashtirib taqdim qiladi.
Interaktiv usullardan foydalanish	Mentimeter, Padlet yoki Jamboard platformalari orqali real vaqtli savol-javob va muhokama faoliyatini tashkil etish.
Pedagogik dizayn ko'nikmasi	Darsga oid elektron resurslar (test, video, slayd, audio) ni bir modulga birlashtirib, integratsion dars modeli tuzish.

Yo‘nalish (ko‘nikma)	Amaliy faoliyat shakli
Reflektiv fikrlash	Har bir topshiriqdan so‘ng “nima o‘rgandim?”, “qanday yangilik kashf qildim?”, “nima yaxshi ishlamadi?” kabi savollarga yozma tahlil berish.
Virtual amaliyot (praktikum)	Talabalar maktab bilan onlayn bog‘lanib, real sinfda o‘z materialini sinab ko‘radi va ustoz fikrini eshitadi.

XULOSA

Raqamli ta’lim muhiti bugungi kunda nafaqat bilim berish vositasi, balki pedagogik jarayonning asosiy platformasiga aylanib bormoqda. Ushbu muhitda ta’lim olayotgan talabalar zamonaviy texnologiyalarni puxta egallash bilan birga, ularni pedagogik faoliyatda samarali qo‘llay olish ko‘nikmasiga ega bo‘lishlari lozim. Bu esa, aynan kiberpedagogik kompetensiyani shakllantirish va uni amalda mustahkamlash orqali amalga oshiriladi.

Talabalar o‘zlari yaratgan interaktiv ta’limiy materiallar, dars ssenariylari, multimedia kontentlar va onlayn baholash vositalari orqali nafaqat raqamli vositalardan foydalanishni o‘rganadilar, balki ularning pedagogik ahamiyatini chuqur tushunishga erishadilar. Reflektiv yondashuv, virtual hamkorlik, xavfsizlik madaniyati, media savodxonlik kabi jihatlar esa ularning professional shakllanishiga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, raqamli ta’lim muhitida talabalarning kiberpedagogik kompetensiyasini rivojlantirish – zamonaviy o‘qituvchi tayyorlash jarayonining ajralmas bo‘lagi hisoblanadi. Bu boradagi ishlar samaradorligi talabalarni ijodiy fikrlovchi, texnologiyani puxta egallagan va pedagogik mas’uliyatga ega bo‘lgan mutaxassis sifatida shakllantirishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Qodirov A., Xolmatova D. Pedagogik texnologiyalar va innovatsion ta’lim usullari. – Toshkent: O‘qituvchi, 2022.
2. Raxmonov Z., Karimov B. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asoslari. – Toshkent: Innovatsiya, 2021.

3. Eshboeva N. Raqamli ta'lim va pedagogik muhit. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2023.
4. Jo'rayev M. Ta'limda kiberxavfsizlik va axborot madaniyati. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2022.
5. Nurmatova G. Masofaviy ta'limda interaktiv metodlar. – Andijon: AndDU nashriyoti, 2021.